



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 342/2020-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 599/2015, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 599/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 599/2015 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDACTED] priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý nahradiť [REDACTED] trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátskej kancelárie IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej s'ťažnosti a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 599/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že s'ťažovateľka je stranou v napadnutom konaní vedenom okresným súdom v procesnom postavení žalobkyne, ktorá sa žalobou doručenou okresnému súdu 30. marca 2015 proti obchodnej spoločnosti [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“), domáha určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru.

3. Sťažovateľka namieta, že od doručenia žaloby boli vo veci nariadené 3 pojednávania, z ktorých sa reálne uskutočnilo iba jedno. Pojednávanie nariadené na 31. október 2016 sa neuskutočnilo z dôvodu čerpania dovolenky zákonnej sudkyne a pojednávanie nariadené na 12. jún 2017 bolo odročené z dôvodu dočasnej práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Jediné pojednávanie, ktoré sa reálne uskutočnilo, bolo pojednávanie nariadené na 4. máj 2017.

4. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd vo veci vôbec nekonal, pričom bez zavinenia sťažovateľky sa za obdobie takmer dvoch rokov neuskutočnilo žiadne pojednávanie. Ako nesústredený hodnotí sťažovateľka postup okresného súdu, ktorý postúpil vec Okresnému súdu Žilina, a to aj napriek tomu, že neboli na takéto postúpenie splnené zákonné podmienky.

5. Postup okresného súdu podľa sťažovateľky nie je akceptovateľný aj s prihliadnutím na osobitnú povahu predmetu napadnutého konania, ktorým je pracovnoprávny spor.

6. Ku kritériu právnej a faktickej zložitosti veci v súvislosti s posúdením existencie zbytočných prietáhov sťažovateľka namieta, že vec jej žaloby nie je zložitá. Naopak, patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Okrem toho ani samotný postup okresného súdu pri prejednávaní jej veci vyznačujúci sa nečinnosťou (okresný súd nevykonal takmer žiadne procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu sporu) neodôvodňuje faktickú či právnu zložitosť.

7. V kontexte kritéria správania strany sporu sťažovateľka argumentuje, že vždy okresnému súdu poskytovala maximálnu súčinnosť pri všetkých úkonoch. Svojím správaním tak k prietahom v napadnutom konaní neprispela.

8. Ku kritériu postupu samotného okresného súdu sťažovateľka zdôrazňuje, že jeho nesústredený postup spôsobil zbytočné prietahy.

9. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľka zároveň požaduje priznanie náhrady trov konania v sume 450,29 €, ako aj primeraného finančného zadosťučinenia v sume 7 500 €.

10. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodňuje takto:

„Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je možné napraviť. V danom prípade, aj keď by ústavný súd prikázal porušovateľovi pokračovať ďalej v konaní bez zbytočných prietáhov, fakt, že prietahy v tomto konaní trvajú už päť rokov, nie je možné nijako odvrátiť. Zbytočné prietahy v konaní vznikli bez zavinenia sťažovateľky. Ako je uvedené vyššie, v dôsledku prietáhov v konaní sa predlžuje stav právnej neistoty sťažovateľky, pričom táto doba právnej neistoty je neprimeraná povahe sporu.“

11. Pri stanovení sumy požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovateľka vychádzala z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), podľa ktorej je pre stanovenie sumy východiskom matematický vzorec: suma 1 000 € až 1 500 € za rok trvania konania (rozsudky ESLP vo veciach Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Giuseppe Mostacciuolo č. 2, Giuseppina a Orestina Porcaccini, Musci a Riccardi Pizzati). S prihliadnutím na uvedené považuje za spravodlivé, aby jej ústavný súd priznal stanovenú sumu finančného zadosťučinenia,

„nakoľko v danom prípade s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu nepostačuje iba morálne satisfakcia. Priznaním primeraného finančného zadosťučinenia by tak ústavný súd zmiernil následky, ktoré Okresný súd Košice II svojim neefektívnym, neplynulým a nesústredeným konaním sťažovateľke spôsobil. Táto suma je zároveň vyjadrením spravodlivosti a primeraného odškodnenia sťažovateľky, ktorá má na výsledku konania osobitný záujem. Žalovaný s ňou skončil pracovný pomer okamžite, čo má byť

len výnimočný spôsob skončenia pracovného pomeru, za celkom nekonkrétne špecifikované porušenie povinností (konanie, ktoré má odôvodňovať okamžité skončenie pracovného pomeru je v listine o skončení pracovného pomeru popísané príliš všeobecne), pričom sťažovateľke sú kladené za vinu excesy zamestnancov pobočky (vedomé obídienie nastavení softvéru, ktorý sťažovateľka nepripravovala), ku ktorým došlo v čase jej neprítomnosti na pobočke. Podľa názoru sťažovateľky je vec skutkovo a právne jednoduchá a niet pochyb, že okamžité skončenie pracovného pomeru v danom prípade je neplatné. Takáto forma skončenia pracovného pomeru (okamžité skončenie pracovného pomeru) mimoriadne negatívne zasiahla do cti sťažovateľky a výrazne zhoršila jej postavenie na trhu práce, pričom sa voči uvedenému síce bráni právom stanoveným postupom v súdnom konaní, avšak zjavne celkom márne, pretože ani po piatich rokoch vec nie je právoplatne vyriešená (a jej vyriešenie je v nedohľadne). Znamená to, že sťažovateľka nemá k dispozícii efektívny prostriedok nápravy, a teda jej právo na súdnu ochranu bolo v podstate sťažovateľke úplne odňaté.“

12. Sťažovateľka zároveň v ústavnej sťažnosti uviedla, že pre prípad prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľky a úkony okresného súdu v napadnutom konaní

13. Uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 342/2020 z 15. júla 2020 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

14. Podaním doručeným ústavnému súdu 6. augusta 2020 sťažovateľka oznámila zmenu adresy jej trvalého pobytu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd reflektoval zmeny oznámené sťažovateľkou tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

15. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sa na výzvu ústavného súdu k ústavnej sťažnosti vyjadril prípisom sp. zn. 1 Spr 520/2020 zo 6. augusta 2020 predseda

okresného súdu, ktorý ústavnému súdu zároveň oznámil, že vo veci ústavnej sťažnosti súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

16. Po uvedení chronologického zoznamu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní predseda okresného súdu v konkrétnostiach zdôraznil, že k určitým prietahom v napadnutom konaní došlo. Uvedená situácia bola podľa predsedu okresného súdu spôsobená zmenou zákonnej sudkyne, ktorá prevzala väčší počet predovšetkým reštančných vecí, s ktorými sa musela postupne oboznamovať a vykonávať jednotlivé úkony. Uviedol ďalej, že v prípade podania sťažnosti predsedovi okresného súdu mohla zákonná sudkyňa úkony v napadnutom konaní vykonávať skôr, pričom uvedené by si zo strany sťažovateľky nevyžadovalo podanie ústavnej sťažnosti, keďže *„náprava v odstránení prietahov mohla byť zjednaná na úrovni predsedu, resp. vedenia súdu.“*

17. Navyše, predseda okresného súdu uvádza, že ústavná sťažnosť bola podaná 12. júna 2020, keď okresný súd už vo veci konal, keďže už 13. marca 2020 vo veci určil termín pojednávania. Za neprimerané považuje predseda okresného súdu aj žiadané finančné zadost'učinenie.

18. Prílohou vyjadrenia predsedu okresného súdu bolo stanovisko zákonnej sudkyne, ktorá k ústavnej sťažnosti predovšetkým uviedla, že sa zákonnou sudkyňou v predmetnej veci stala od 1. januára 2018, pričom *„vzhľadom na veľké množstvo pridelených vecí naraz k tomuto dátumu 1.1.2018 (viac ako 600 vecí), z dôvodu kariérneho postupu prechádzajúceho zákonného sudcu na súd vyššieho stupňa, nebolo možné vykonať úkon v každej z pridelených vecí v priaznivejších lehotách. Dňa 13.3.2020 bolo vo veci vytýčené pojednávanie na dňa 16.6.2020, ktoré bolo preročené na dňa 19.6.2020. Pojednávanie konané dňa 19.6.2020 bolo odročené na deň 6.8.2020, z dôvodu potreby doplnenia dokazovania výsluchom svedka. Dňa 6.8.2020 bolo vo veci rozhodnuté. Na základe vyššie uvedeného mám za to, že k náprave zo strany súdu v tejto veci došlo aj bez podania ústavnej sťažnosti.“*

19. Vyjadrenia predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke, ktorá v reakcii v prípise doručenom ústavnému súdu 14. augusta 2020 zdôraznila, že z predmetných vyjadrení nevyplýva, že by prietahy v napadnutom konaní spôsobila sťažovateľka, resp. nevyplýva z nich ani právna a skutková zložitosť veci. Podľa sťažovateľky tak medzi stranami nie je spor o tom, že sťažovateľka k prietahom v napadnutom konaní neprispela a vec nie je skutkovo ani právne zložitá. Sťažovateľka vyjadrila súhlas so stanoviskami predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne, podľa ktorých zákonná sudkyňa v poslednom štádiu napadnutého konania konala bez zbytočných prietahov. Uvedené však nie je možné konštatovať o žiadnom z predchádzajúcich štádií napadnutého konania.

20. K argumentácii, ktorou predseda okresného súdu sťažovateľke vytýka nepodanie sťažnosti na postup okresného súdu podľa príslušných ustanovení zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), sťažovateľka odkazom na judikatúru ESLP zdôraznila, že sťažnosť podľa príslušných ustanovení zákona o súdoch nie je účinným prostriedkom nápravy, a preto nie je potrebné ju „*viac zvažovať najmä v situácii, ak súdu priamo z právnej úpravy vyplýva povinnosť aj bez osobitných urgencií zo strany účastníkov konania konať bez zbytočných prietahov.*“.

21. K okolnostiam časových súvislostí, za ktorých k podaniu ústavnej sťažnosti došlo, sťažovateľka uvádza, že právnou istotou nastoluje až právoplatné súdne rozhodnutie. Vo veci sťažovateľky pritom bolo rozhodnuté len súdom prvej inštancie, pričom okresný súd sťažovateľke vyhovel a určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru je neplatné. Je pritom vysoko pravdepodobné, že proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie žalovaná podá odvolanie.

22. K sume požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka poukazuje na dve okolnosti, a to na predmet napadnutého konania, ktorým je určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru – ide o spor s osobitným záujmom na rýchlosti konania, ktorý je v konkrétnych okolnostiach prejednávanej veci zvýraznený

spôsobom skončenia pracovného pomeru sťažovateľky v pozícii vedúcej pobočky banky – *«okamžité skončenie pracovného pomeru pre závažné porušenie pracovnej disciplíny (ktoré sa ukázalo ako celkom neopodstatnené) – celkom mimoriadne znevýhodňuje sťažovateľku na trhu práce. Sťažovateľka mala a naďalej má „biľag“ na trhu práce, ktorý sa prejavoval najmä v tom, že si dlho nemohla nájsť primeranú pozíciu (bola okamžite prepustená z pozície vedúcej pobočky banky). Je prirodzene rozdiel, na akej pozícii sťažovateľka pôsobila a má záujem vzhľadom na svoje vzdelanie a skúsenosti pracovať, oproti pozíciám, pri ktorých zamestnávatelia až tak dôsledne neskúmajú pracovnú minulosť uchádzačov o zamestnanie. Mnohoročné konanie súdu (doposiaľ viac ako päť a štvrt' roka) sa ukázalo ako celkom neefektívne pri očistení dobrého mena sťažovateľky ako zamestnankyne na trhu práce.»*.

23. Sťažovateľka si zároveň uplatnila náhradu trov konania za tri úkony právnej služby v celkovej sume 675,43 €.

24. Na podklade oznámenia predsedu okresného súdu (bod 15 tohto nálezu) a sťažovateľky (bod 12 tohto nálezu) ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže dospel k záveru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

25. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom, ktorý si ústavný súd zapožičal, a z ďalších zistení ústavného súdu vyplývajú tieto skutočnosti:

Sťažovateľka podala 30. marca 2015 proti žalovanej žalobu o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru s príslušenstvom (veci bola pridelená pôvodná sp. zn. 17 C 207/2015).

Okresný súd vyzval 8. júna 2015 sťažovateľku na vyjadrenie, či súhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania, a žalovanú na vyjadrenie k žalobe.

Dňa 22. júna 2015 žalovaná vzniesla námietku miestnej nepríslušnosti okresného súdu a žiadala postúpenie veci Okresnému súdu Žilina v súlade s § 85 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Okresnému súdu boli doručené 26. júna 2015 vyjadrenie sťažovateľky a 1. júla 2015 vyjadrenie žalovanej.

Vec žaloby bola 3. augusta 2015 postúpená Okresnému súdu Žilina (veci bola pridelená sp. zn. 17 Cpr 4/2015).

Sťažovateľka podala 4. augusta 2015 námietku proti postúpeniu veci podľa § 105 ods. 3 OSP, na podklade čoho bol spis 20. augusta 2015 predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o námietke postúpenia veci.

Krajský súd uznesením č. k. 7 NcC 29/2015-142 z 9. septembra 2015 rozhodol, že miestne príslušným je na prejednanie a rozhodnutie veci žaloby okresný súd.

Dňa 22. septembra 2015 bol spis vrátený okresnému súdu (veci bola pridelená sp. zn. 41 C 599/2015).

Okresný súd 27. októbra 2015 doručoval stanovisko žalovanej k žalobe sťažovateľke na vedomie.

Žalovaná podala 12. novembra 2015 opätovne námietku miestnej nepríslušnosti okresného súdu.

Okresný súd žalovanej 4. marca 2016 oznámil, že z dôvodu predchádzajúceho rozhodnutia krajského súdu o námietke miestnej nepríslušnosti nebude vo veci námietky opätovne rozhodovať.

Dňa 23. augusta 2016 bol nariadený termín pojednávania na 31. október 2016, ktorý bol oznámením okresného súdu z 26. októbra 2016 zrušený z dôvodu čerpania dovolenky zákonnej sudkyne z rodinných dôvodov.

Dňa 8. februára 2017 bol nariadený termín pojednávania na 4. máj 2017.

Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 4. mája 2017 v neprítomnosti sťažovateľky, ktorej neúčast' bola ospravedlnená zo zdravotných dôvodov, bolo odročené na 12. jún 2017 na predvolanie svedkov.

Pojednávanie nariadené na 12. jún 2017 bolo 9. júna 2017 zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.

Dňa 3. januára 2018 bol spis pridelený novej zákonnej sudkyňi.

Dňa 29. júna 2018 okresný súd oznámil zmenu zákonnej sudkyne stranám sporu. Zároveň boli strany sporu okresným súdom vyzvané na uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany. Sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu podaním z 2. augusta 2018.

Dňa 13. marca 2020 bol nariadený termín pojednávania na 16. jún 2020.

Dňa 1. júna 2020 došlo k preročeniu termínu pojednávania na 19. jún 2020 z dôvodov na strane zákonnej sudkyne.

Dňa 15. júna 2020 žalovaná doručila okresnému súdu podanie.

Dňa 19. júna 2020 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo z dôvodu zabezpečenia výsluchu svedka odročené na 6. august 2020.

Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 6. augusta 2020, bol vyhlásený rozsudok, ktorý sa v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti doručoval stranám sporu.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

26. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

27. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

28. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

29. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

30. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

31. Prihliadajúc na petit ústavnej s'ťažnosti tak, ako je vymedzený v samotnej ústavnej s'ťažnosti (bod 9 tohto nálezu), je predmetom konania pred ústavným súdom posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

32. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru ESĽP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

34. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

35. K vzniku zbytočných priet'ahov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

36. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

IV.A Právna a faktická zložitosť veci

37. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru, v ktorom sťažovateľka vystupuje na strane žalobkyne, tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ju považovať za právne zložitú. Obsah vyžiadaného spisu a ani vyjadrenia predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne právnu a ani skutkovú zložitosť prejednávanej veci nepreukazujú. V tejto súvislosti sa ústavný súd stotožňuje s argumentáciou sťažovateľky ku skutkovej a k právnej zložitosti prejednávanej veci obsiahnutej v bodoch 6 a 19 tohto nálezu.

38. Z hľadiska povahy veci považuje ústavný súd za relevantné zvýrazniť najmä to, že pracovnoprávne spory a mzdové nároky z nich vyplývajúce považuje za spory mimoriadne citlivej povahy (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 82/02, IV. ÚS 4/05, III. ÚS 35/07, III. ÚS 1/09), ktoré pripúšťajú chápanie zbytočných prietáhov v prísnejšom meradle, ako je to pri iných súdnych sporoch, ktoré nemajú súvis s existenčnou otázkou strany v spore. V týchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne, a to nielen z dôvodu závažných sociálnych dopadov týchto sporov na samotné strany sporu, ale aj v dôsledku toho, že výklad a používanie právnej úpravy v Zákonníku práce sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov vrátane metodiky ich postupov v takýchto sporoch. Taktiež z judikatúry ESLP (napr. *Vocaturò* proti Taliansku, rozsudok z 24. 5. 1991) vyplýva, že pracovnoprávne spory si zo svojej povahy vyžadujú urýchlené (*expeditious*) rozhodnutie, či už ide o prístup k slobodnému povolaniu, živobytie sťažovateľa, pokračovanie v zamestnaní, napadnutie skončenia pracovného pomeru, suspendovanie sťažovateľa, alebo jeho opätovné dosadenie do funkcie, alebo ak má žalovaná suma pre sťažovateľa zásadný význam (napríklad vo veciach týkajúcich sa invalidného dôchodku, náhrady škody na zdraví a podobne). Prietahy v takomto type konaní preto môžu v konečnom dôsledku ohroziť až dôveryhodnosť štátnej moci a špecificky súdnej moci v očiach strán sporu, ako aj všeobecné vnímanie fungovania demokratického a právneho štátu verejnosťou (m. m. I. ÚS 345/2014, IV. ÚS 161/2018).

IV.B Správanie subjektu (strany sporu)

39. Pri preskúmaní kritéria správania sťažovateľky ako subjektu napadnutého konania v procesnom postavení žalobkyne ústavný súd konštatuje, že prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní nedáva podklad na záver, že k predĺženiu napadnutého konania prispela aj sťažovateľka svojím správaním. Naopak, sťažovateľka reagovala na výzvy adresované jej zo strany okresného súdu včas a riadnym spôsobom a zúčastňovala sa nariadených pojednávaní. Ospravedlnenú neúčast' sťažovateľky na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 4. mája 2017, nemožno z dôvodu jej riadneho zastúpenia právnym zástupcom na tomto pojednávaní pričítať z hľadiska zbytočných priet'ahov na jej ťarchu.

40. Pokiaľ predseda okresného súdu a zákonná sudkyňa namietajú, že k zbytočným priet'ahom nemuselo dôjsť za predpokladu, že sťažovateľka podá sťažnosť podľa príslušných ustanovení zákona o súdoch ústavný súd hodnotí túto argumentáciu z pohľadu existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní ako irelevantnú. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje predovšetkým na relevantnú judikatúru ESĽP [rozsudky ESĽP vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013], z ktorej vyplýva záver, že sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru (k tomu pozri aj argumentáciu sťažovateľky obsiahnutú v bode 20 tohto nálezu, s ktorou sa ústavný súd stotožňuje). Okrem už uvedeného ústavný súd už v bode 34 tohto nálezu zdôraznil, že právo strany v spore na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je previazané s povinnosťou, nie oprávnením príslušného všeobecného súdu a v konkrétnej veci konajúceho sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na všeobecný súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

41. Za irelevantné považuje ústavný súd aj časové hľadisko podania ústavnej sťažnosti (podanie v čase, keď okresný súd už koná). Pre posúdenie existencie zbytočných prietahov v príslušnom súdnom konaní je totiž v súlade s už ustálenou judikatúrou ústavného súdu smerodajný účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Táto sa samotným prerokovaním veci neodstraňuje. K nastoleniu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu. K tomu však v čase podania ústavnej sťažnosti nedošlo. V tejto súvislosti sa ústavný súd stotožňuje aj s argumentáciou sťažovateľky obsiahnutou v bode 21 tohto nálezu.

IV.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

42. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99).

43. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na dlhšie obdobie nečinnosti, ktoré ústavný súd identifikoval v období od novembra 2015, keď žalovaná podala opätovne námietku miestnej nepríslušnosti okresného súdu, až do mája 2017, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci. V relevantnom období okresný súd vykonal len jednoduchý úkon oznámenia o tom, že o podanej námietke miestnej nepríslušnosti nebude opätovne konať. Okrem toho v relevantnom období bol síce nariadený termín pojednávania na 31. október 2016, tento však bol z dôvodu čerpania dovolenky zákonnej sudkyne zrušený.

44. Okrem už uvedeného dlhšie obdobie nečinnosti okresného súdu ústavný súd identifikoval aj od júna 2017, keď došlo k opätovnému zrušeniu nariadeného termínu pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, až do júna 2018, keď okresný súd po pridelení veci novej zákonnej sudkyňi vyzval strany sporu na uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany. Okolnosť pridelenia veci novej zákonnej sudkyňi (január 2018) si vyžadovala zvýšené časové nároky novej zákonnej sudkyne na účely oboznámenia sa so spisom, nemožno však akceptovať skutočnosť, že k nariadeniu termínu pojednávania došlo po pridelení veci až po uplynutí viac ako dvoch rokov (pojednávanie nariadené na jún 2020). Obdobím nečinnosti sa vyznačuje aj obdobie od augusta 2018, keď sa sťažovateľka vyjadrila k výzve okresného súdu, až do júna 2020, keď bol vo veci nariadený termín pojednávania.

45. Ako nesústreďený hodnotí s prihliadnutím na uznesenie krajského súdu č. k. 7 NcC 29/2015-142 z 9. septembra 2015, ktorým tento rozhodol, že miestne príslušným je na prejednanie a rozhodnutie veci žaloby okresný súd, ústavný súd postup okresného súdu po podaní žaloby, ktorým bola vec nesprávne postúpená Okresnému súdu Žilina.

46. Na základe uvedeného ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v označenom konaní za taký, ktorý bol poznačený ničím neospravedliteľnou nečinnosťou okresného súdu, ako aj nesústreďenosťou a ktorý v konečnom dôsledku nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky a prispel k celkovej dĺžke napadnutého konania bez právoplatného skončenia veci. V napadnutom konaní došlo k neodôvodneným prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou či v dôsledku správania strán v spore, ale výlučne v dôsledku nečinnosti okresného súdu. Na tomto závere nič nemení ani práceneschopnosť konajúcej sudkyne či jej enormné pracovné zaťaženie (bod 16 tohto nálezu), ktoré nesmú ísť na ťarchu strany v spore – sťažovateľky (m. m. I. ÚS 270/2016).

V. Záver

K bodu 1 výrokovvej časti nálezu

47. S prihliadnutím na celkovú dobu napadnutého konania, ktorá ku dňu rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti presahuje obdobie 5 rokov, pričom vec nie je právoplatne skončená, berúc do úvahy ničím neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v kontexte opodstatnenej argumentácie sťažovateľky, ako aj nesústreďenú činnosť okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práv sťažovateľky zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

K bodu 2 výrokovvej časti nálezu

48. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

49. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu.

K bodom 3 a 5 výrokovej časti nálezu

50. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

51. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ako aj dobu nečinnosti okresného súdu a jeho nesústredený postup, podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako peňažnej protihodnoty utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 178/2013).

52. Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 7 500 € z dôvodov uvedených v bodoch 10 a 11 tohto nálezu.

53. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

54. Zohľadňujúc špecifiká posudzovanej veci, najmä celkovú dĺžku napadnutého konania spôsobenú nečinnosťou okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku a berúc

do úvahy predovšetkým osobitný význam, ktorý pre sťažovateľku rozhodnutie vo veci má, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri stanovení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal nielen na mimoriadny význam, ktorý pre sťažovateľku spor vyvolaný jej žalobou vo veci okamžitého skončenia pracovného pomeru má, ale aj na konkrétne okolnosti determinujúce predmet sporu, a to negatívne dôsledky spojené s uplatnením na trhu práce previazané s riadiacou pozíciou, ktorú sťažovateľka v pracovnoprávnom vzťahu vykonávala (k tomu pozri aj argumentáciu obsiahnutú v bode 22 tohto nálezu, s ktorou sa ústavný súd stotožňuje).

55. Už len pre úplnosť ústavný súd zdôrazňuje, že stanovenie sumy primeraného finančného zadosťučinenia sa spravuje pravidlami nemajúcimi charakter matematického vzorca, v ktorom by bola premennou výlučne len doba nečinnosti či suma za stanovenú dobu nečinnosti všeobecného súdu, ale špecifikami konkrétneho prejednávaneho prípadu. Aj z uvedeného dôvodu preto pre uplatnenie sumy primeraného finančného zadosťučinenia nemôže sám osebe obstať matematický vzorec uvádzaný sťažovateľkou (bod 11 tohto nálezu).

56. Vzhľadom na uvedené ústavný súd návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume prevyšujúcej sumu 2 000 € nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

57. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

58. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania.

59. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie vyjadrenia k veci) a režijného paušálu k trom úkonom podľa § 16 ods. 3 vyhlášky.

60. Celková suma náhrady trov konania bola v súlade s § 18 ods. 3 vyhlášky navýšená o daň z pridanej hodnoty, keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je jej platcom. Celková suma náhrady trov konania predstavuje sumu 675,43 € (bod 4 výroku nálezu).

61. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VI.

62. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu